

Ötven sor

Annyi aggályoskodás, bizonyítványmagyarázat, kedélyeket borzóló pro és kontra véleményhullám verdeste az elmúlt években a kistelepülések művelődési lehetőségeit, és egyhelyben topogását, hogy a törvényszerűen csöndesebb időszakban, a régi viták árnyékvetésében ki is került az érdeklődés homlokteréből. Persze, nem a falusi népművelők kaptak felmentést a mind nagyobb erőfeszítések alól, s nem az ott élők maradék étvágya ment el végérvényesen. „Csak” kiforogta magát szükség és lehetőség, s ha nem is mindig konfliktusmentesen, de megfér egymás mellett „művházi”

lagzi és festmény

Azaz, a szombati falusi lakodalom miatt nem kell feltétlenül néhány nap után bezárni egy oly sok szervezőmunkával, utánajárással létrehozott képzőművészeti bemutatót.

Nemrégiben az egyik olyan kis településen jártam, ahol néhány évtizede híromdóként is ritka volt a kultúra követe. Most a művelődési házban a tanácselnök és párttitkár fogadta az ünneplőbe öltözött érdeklődőket, akik a nyári alkotótábor tagjainak közös kiállítására gyülekeztek. Nem az első akciót követően kanyarodott be az alkotókat szállító autóbusz, nem egyetlen kézzel írt plakát a „propaganda”, nem egy csodálatos felismerés pillanata vonzotta szép és tartalmas találkozóra az ott élőket és a nyaranta náluk megfordulókat. Az ismeretség, a kölcsönös megbecsülés, az egymás iránti figyelem és nyitottság baráti szálakat fonogathat. Melynek eredménye a nyári alkotótáborok rangjának emelkedése mellett a falu lakóival kialakuló közvetlen kapcsolat a település szépítéséből részt vállaló munka, a baráti találkozók — mindenki épülése.

Persze, a kép nem ilyen rózsaszínű. A Szegedi Kisopera idei nyári, fergetegesen magával ragadó produkcióját az a közönség, melynek elsősorban szánták — a falusi — nem láthatta. Hiszem, nem elsősorban érdektelenségből. Inkább a körülmények hiánya, a szervezés gyengesége miatt. Mert akár merről nézzük, ösziarackérés idején nem cserélhető fel a ládaerdő a színpadi dobogóval. Arra is tudnék esetet, hogy komoly erőfeszítésekkel megvalósított tárlat nyitányára úgy kellett áttérni egy tanfolyam résztvevőit, nehogy a meisziről jött művész keserű szájzettel távozzék, s leszűrje azt a széltehen-hosszban amúgy is hallható véleményt: kis települések művelődési házaiban nem érdemes programot csinálni, nemcsak az alapvető feltételek hiányoznak, de érdeklődés is minimális.

A falvak közművelődési feltételrendszere — mint Fodor István, a megyei művelődési központ igazgatója érdeklődésemre elmondta — korántsem olyan siralmas, mint egyesek hiszik. S az ötletek képesek áthidalni még az anyagi nehézségeket is. Sok községben született képzőművészek közreműködésével elegáns házasságkötő terem, de csak kevés helyen kötötték még az ott élő kollektívák magukhoz a művészeket. Sokat nyerhetnének velük. Deszk monográfiája foglalkozik a művet készítő Zoltány Istvánnal, Tóth Valériával újabb megbízást kapott a zánkányszékiektől, Újlélen Fontos Sándornak önálló bemutatója látható. Példa már akad.

Könnyű fölmentés lehetne a nehezedő munka alól, ha elfogadnánk, szerényebb feltételek között nem élhet meg a művészet, csorbul a kultúra értéke. Szervezetebben, körülmények között és tervszerűbben emlékeztető programok születhetnek. S mind többször tapasztaltam e nyitottságot mindkét fél részéről. Rövidre kell zárni a kapcsolatokat, s a lakodalmas népesség még büszke is lehet, hogy festmények között ünnepelhet.

Tandi Lajos

Csinn-bumm cirkusz

Kétszáz kisiskolás tapsolt, kiabált, biztatta Szamócat, Kelemt, Cinóbert vagy éppen Pannit tegnap délután. Bizonyára sokaknak cseng ismerősen a Csinn-bumm cirkusz bohócainak névsora, hiszen nagy-nagy sikert arattak hajdanán a rádióban. Most öt szegedi színész, Herczeg Zsolt, Galkó Bence, Szántó Lajos, Bobor György, Kovács Magdi képeiben megjelentek a híres figurák a Juhász Gyula Művelődési Központ színpadán. A 60 perces igazi gyermekélményt nyújtó előadást önéből hozták létre, a két alapító tag, Herczeg Zsolt és Galkó Bence ötlete nyomán, az utóbbi rendezésében.

— Sokat dolgoztunk rajta, három-négy hétig próbáltunk: biztosra akartunk menni. Am a bemutatás előtt bizony felve sügtük egymás fülebe: na, most lehet, hogy megbukunk! De az első percek lelkes hangulatát tapasztalva, elszállt minden szorongásunk — mondja Herczeg Zsolt.

— Úgy formáltuk át a húszéves, eredetileg is konzervatív gyermekműsort, hogy megpróbáltuk kiirtani a sok didaktikus elemet, amellyel az író, László Endre, a 60-as évek követelményeinek megfelelően teletűzdeltte — folytatta Galkó Bence. — Állandóan figyelnünk egymásra a gyerekekkel, kontrolláljuk a hangulatot. Minden olyan jelenet, ahol megszólítjuk őket, előadónként egy kicsit más, de olyan, hogy ne kapcsolódott volna be a játékba, még nem fordult elő. Az azonban igen, hogy szinte elszabadult a pokol, úgy tomboltak a srácok...

Ötven előadást szeretnének tartani, s a siker láttán erre minden esélyük megvan.

V. E.

Huszonöt éves a megyei művelődési központ

Csepp a tengerben. Ennek az intézménynek a története — kicsiben — az ország, de még inkább szűkebb pátriánk népművelési divatjainak, eredményeinek, vargabetűinek, története. Szép elvek, nagy nekibuzdulások, s a kevéssé szép valóság tüköre; hasznos törekvések, ígéretes erőfeszítések, s folytonos „feltelgondok” szövevénye.

Kezdetben volt: a népművelési tanácsadó. Az 1959-es KB-határozat után sorra alakultak ilyenek a megyékben, nálunk 1960. november 1-jén, pontosan negyedszázada. Két főhivatású dolgozó, az igazgató (Miklós Sándor) és a főelőadó (Horváth Dezső) feladata volt, hogy Csongrád megye és Szeged művelődési házainak szakmai-módszertani segítséget adjanak, miközben megszervezik a népművelők továbbképzését, a tapasztalatcsereket, bemutatókat rendeznek, és a többi... Tiszteletdíjért néhányan nekik is segítettek.

Mi minden történt az első tíz évben? Ígéretesen indult egy filmkészítő csoport munkája, anyagiak hiányában abbamaradt. Megjelentek — már a harmadik évben — az első módszertani kiadványok. Az országban elsőként megszervezték a családi ünnepeken szónoklók képzését levizsgázták az első színjátszó-rendezői és néptáncoktatói tanfolyamok hallgatói; indult az énekkarok minősítése; fotó szakkörök, filmesztétikai körök, filmklubok, képzőművészeti szakkörök vezetői okosodtak a tanfolyamokon. Tanyai iskolákba járt az 1966-ban kapott művelődési autó, filmeket vetítettek, ismeretterjesztő előadásokat tartottak — az iskolák bezárásáig. Az évtized közepén lendült az ifjúsági klubmozgalom, a honismereti gyűjtés (a Honismereti Híradó ma is „élő” kiadványuk!).

Az intézmény háromszor költözött, a munkatársi gárda valamelyest bővült. Akkor jött a nagy változás: 1970-ben, minthogy Csongrád megyében nem sikerült építeni művelődési központot, a népművelési tanácsadóhoz „csapták” a pedagógusok továbbképzését. Az intézmény új nevet „öltött”, megyei művelődésügyi módszertani központ lett. Négy év múlva „megkapták” a tanácsai dolgozók továbbképzésének feladatát is, de már nemcsak a neve lett hosszabb-tekintélyesebb (Csongrád megyei Továbbképzési és Módszertani Intézet), helyiségekkel is bővült, és a dolgozók létszáma elérte a csúcst: 50-en tevékenykedtek a valóban sokrétű feladatkörrel megáldott — megvert intézményben. Gyarapodott a technika, 1978-ban autóbusz, majd videoberendezés, sokszorosító és könyvkötő műhely szolgált.

Ugye emlékeznek: volt közben Röpülj páva (Faragó

Laura nyert), Arany páva (Budai Sándor citerazenekara fődíjas lett), Szóljatok szép szavak (a szentesi Horváth Mihály Gimnázium síkereinek fóruma). Az énekkarok mellett már a színjátszók és néptáncosok is minősítésekért versengtek. A munkásművelődés korszaka: a 70-es évek eleje. És az esélyegyenlőség jelszavával a felzárkóztató, kompenzáló, korrepetáló tanfolyamok ideje is.

1977-ben a színházrekonstrukció miatt ki kellett költözni a Deák Ferenc utcai helyiségekből. Azóta az irodák az Április 4. útjai megyei diákokthoz épületében vannak, a folyosón működik a Folyosó-galéria — képzőművészeti tárlatok helye. Merthogy időközben a képző- és népi alkotóművészet „futott fel”; Kisteleken, Ásotthalmon alkotótelepeket szerveztek, a pedagógus, amatőr és népi alkotóművészet kiállítások rendszeresek. Az amatőr film és a diaporáma újszintén „jól gondozott” területek, s egyáltalán az amatőr művészeti mozgalom egésze.

A szervezeti változások sora 1981-ben folytatódott: az újszegedi oktatási intézet fölépült, a tanácsi tovább-

képzési csoport kivált, s velük költözött az új házba a technika és a média-tár — immár számítógépes rendszerrel. A legutolsó átszervezés óta majdnem három év telt el; a pedagógus-továbbképzést átvette az újonnan alakult intézet, s maradt: a megyei művelődési központ — mint név és feladatkör, s mint ilyen, az országban utolsóként „megszületve”. Azóta a szakmai-módszertani munka mellett — próbálkozik az 50-ről 28-ra csökkent munkatársi gárda, mostanában például autogén tréninggel, mentálhigiénés tanfolyammal, számítógépes és video szakkörökkel.

Ennyi a történet — dióhéjban.

A jubileumi ünnepségen, melyet tegnap délután tartottak, Keczer Tamás, a megyei tanács osztályvezetője mondott beszédet, és ki-tüntetéseket adott át: Bogdán Lajos főmunkatársnak Szocialista Kultúráért kitüntetést; Miniszteri Dicséretben részesült Pataj Miklós főelőadó és Tóth Béláné filmtáros; Kiváló Munkáért kitüntetést kapott Eperiesi József gépkocsivezető. Burkovics Ferenc főelőadó pedig Aranykoszorús KISZ-jelvényt.

S. E.

Horváth Györgyre emlékezve

Kilencven évvel ezelőtt, november 2-án Szegeden született Horváth György. Négy testvérrel evült igen korán megismerte a szégyenséget, a nélkülözést, a kiszolgáltatottságot. A hatodik elemi elvégzése után, 1908-ban, már a kenyérkereset lehetősége után kellett néznie, s így lett asztalosinas. Az asztalosműhelyben azután nem csupán a szakmai ismereteket, fogásokat sajátítja el. Szervezett munkások külföldet járt segédek közé kerül, akik a szocialista eszmék — számára eddig ismeretlen — világát ismertetik meg. E kö-zösség hatására a serdülő ifjú figyelme, érdeklődése fokozatosan a munkásmozgalom felé fordul.

Csaknem minden szabad idejét a Munkásokthozban, az ottani rendezvényeken tölti. Nyisztor György, Czibula Antal, Pelczéder Ágoston és mások előadásait, be-adszedeit hallgatva szerez elméleti alapismereteket, s válik a mozgalom egyre tudatosabb tagjává. Nemcsak tanúja, de kórához és felkészültségéhez mérten részese is a politikai tömegmozgalom fellendülésének, mely 1912-ben éri el csúcspontját. Ebben az évben esik át — ahogyan életrajzában írja — az első politikai tüzkérésztésen, amikor is tüntető ifjúmunkás társaival együtt kardlappal verik meg. 1912 júniusában szabadul szakmájában, s Budapesten kezd dolgozni. Rövid idő múlva Szegedre tér vissza, s a Lengyel-bútorgyárban alkalmazkodik. Az 1912 óta szakszervezeti tag Horváth György tevékenységével a gyár szervezett munkásainak közösségéhez kapcsolódik. 1914 nyaráról ismét Pesten dolgozik s itt éri el az I. világháború kitörése.

Hűszereven kerül a front-ra, majd a fogságba. Életre szólóak azok az ismeretek, élmények, melyeket az 1917-es februári, majd pedig a novemberi forradalmi események során szerez. Nem véletlen, hogy amikor 1918-ban hazatér, mint megbízhatatlant, egy szerbiai aratószázadba osztják be.

Az öszirozsás forradalom időszakában kerül haza, s leszerelve ismét a Lengyel-bútorgyár munkása lesz. Hamarosan bizalmivá választják, s e tisztségben határozottan, elkötelezetten képviseli munkatársai érdekeit. Később kisiparos lesz. 1926 nyarán több kisiparossal — mintegy 40-50 fővel — megalakítja a helyi ipartestületen belül a szocialdemokrata kisiparos csoportot, melynek 1927-től egészen a német megszállás k-velő betiilitasig alelnöke volt. E csoport a jobboldali vezetéssel szemben fejtett ki igen aktív tevékenységet.

A felszabadulást követően az ipartestületben tovább folytatta tevékenységét a baloldali csoportban. A kommunista párt tagjaiszédeit hallgatva szerez elméleti alapismereteket, s válik a mozgalom egyre tudatosabb tagjává. Nemcsak tanúja, de kórához és felkészültségéhez mérten részese is a politikai tömegmozgalom fellendülésének, mely 1912-ben éri el csúcspontját. Ebben az évben esik át — ahogyan életrajzában írja — az első politikai tüzkérésztésen, amikor is tüntető ifjúmunkás társaival együtt kardlappal verik meg. 1912 júniusában szabadul szakmájában, s Budapesten kezd dolgozni. Rövid idő múlva Szegedre tér vissza, s a Lengyel-bútorgyárban alkalmazkodik. Az 1912 óta szakszervezeti tag Horváth György tevékenységével a gyár szervezett munkásainak közösségéhez kapcsolódik. 1914 nyaráról ismét Pesten dolgozik s itt éri el az I. világháború kitörése.

Kormányos András

*

Horváth György születésének 90. évfordulója alkalmából, a Dugonics temetőben levő sírjánál, november 5-én, kedden, 11 órakor koszorúzást rendez az MSZMP Szeged Városi Bizottsága és Szeged Megyei Város Tanácsa.

Zenei naptár

A szegedi szimfonikusok koncertje

Csütörtökön este szimfonikusok léptek fel a filharmonia bérletsorozatában, a Zenés színházban. Koncertjüket mindig őszinte érdeklődés kíséri: most is telt házat nyugtáztunk.

Vivaldi Versenymű négy hegedűre című kompozíciójának megszólaltatása azért volt különösen figyelemre méltó, mert zenekari muzikusokat avatott szolistaként. A négy tehetséges hegedűst, Szöllösy Józsefet, Románé Papp Katalint, Erdei Klárát és Mártonné Hitti Noémit hallhattuk már a zenekar házikoncertjén szólózni, de a nagy nyilvánosság színe előtt ez alkalommal először. Nem valottak szégyent, magabiztos szoliztikus kiállás jellemezte magatartásukat, s lendületes, tiszta játékukon nyoma sem volt, hogy feszélyezné őket a szokatlan, új szerepük. A zenekart Oberfrank Géza csembalo mellől irányította, sikeresen.

Haydn C-dúr szimfóniája (No 97.) a klasszikus zene legnépszerűbb, funkciókban szívesen szólított, előadása egyike a legnépszerűbb feladatoknak. Talán éppen azért, mert a XX. század küszöbéről hallgatva a XVIII. század dalolása már túl egyszerűnek is tű-

nik. Márpedig egyszerűnek s ugyanakkor nagyszerűnek lenni — ritkán sikerül. Fenyegető a vesztély, hogy kissé egyhangú, unalmas lehet az interpretálás. A derű s a szomorúság kiegyensúlyozott arányát, a szellem színpokázó ríposztó-zását, a dinamika hullámzásának megnyugtató mértékét, s az ezek érvényesüléséhez szükséges legigazabb tempót eltalálni nem is olyan könnyű. Oberfrank biztos stílusérzékű, tudja, amit egy jó muzikusnak tudnia kell, tehát tévedésről nincs szó. Mégis, egészét tekintve, nem tudott igazán magával ragadni ez a Haydn-tolmácsolás. A fényesre csiszolt, sallangtalan technikai megoldásokat, s az egyes szolamok késedelem nélküli megszólaltatását, azaz a tökéletes, mives együtthangzást, nem sikerült maradéktalanul megvalósítaniuk. Legjobban a zárótételben azonosultak minden szempontból a mű szellemével, illetve annak követelményeivel.

Stravinsky Petruskájának tolmácsolásában viszont nagyszerű teljesítményt nyújtottak az előadók. Oberfrank kitűnően, biztos tudással, színesen, kifejezőn dirigálta az igényes, polirit-

mikus-polimetrikus művet, s a zenekar élvezettel, felkészülten muzsikált. Ezt a pompás zenét pompás egyéni hangszeres teljesítmények is emelték. Imponáló biztonsággal és szépen fújt a fúvós gárda. A zenekar minden hangszercsoportja teljes odaadással, s megszállottan dolgozott. A zseniális hangszerelésű, üdítő, érdekesen szép, kápráztató, eleven muzsika, az ihletett, hiteles előadásban vér és lélekpezdító élményként hatott. A zongora magánszólamot Varsányi László játszotta frapáns biztonsággal, s a karmester talpraesett műismeretése megkönnyítette a kompozíció befogadását.

Berényi Bogáta

Rendelőavatás

Tegnap, pénteken, ünnepélyes keretek között átadták a Szegedi Felszabadulás és a Tisza-Maros Szög Tsz közös üzemorvosi rendelőjét az algyői úti kertészeti telepen. Németh Gizella, a kórház igazgatóhelyettese avatóbeszédében szölet az új rendelő adta jobb üzemegészségügyi lehetőségekről. Haskó Pál, a Teszöv titkára kiemelte, hogy a téveszek, a tanács és az egészségügyi intézmények összefogásával megvalósított létesítmény a megyében az első olyan mezőgazdasági üzemorvosi rendelő, amelyben főállású orvost foglalkoztatnak. A jövőben további hasonló rendelők megnyitását tervezik.